

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 novembre 2005

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code d'instruction criminelle en
ce qui concerne l'assistance
gratuite aux victimes
en matière pénale**

(déposée par MM. Bart Laeremans,
Bert Schoofs et Filip De Man)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 november 2005

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Wetboek van
Strafvordering met betrekking tot de
kosteloze bijstand aan slachtoffers
in strafzaken**

(ingediend door de heren Bart Laeremans,
Bert Schoofs en Filip De Man)

RÉSUMÉ

La présente proposition de loi vise à aider les personnes ayant subi un préjudice à la suite d'une infraction en leur permettant de bénéficier de l'assistance judiciaire gratuite.

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe personen te helpen die schade hebben geleden ten gevolge van een misdrijf, door hen in de mogelijkheid te stellen een beroep te doen op kosteloze rechtsbijstand.

<i>cdH</i>	: Centre démocrate Humaniste
<i>CD&V</i>	: Christen-Democratisch en Vlaams
<i>ECOLO</i>	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
<i>FN</i>	: Front National
<i>MR</i>	: Mouvement Réformateur
<i>N-VA</i>	: Nieuw - Vlaamse Alliantie
<i>PS</i>	: Parti socialiste
<i>sp.a - spirit</i>	: Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.
<i>Vlaams Belang</i>	: Vlaams Belang
<i>VLD</i>	: Vlaamse Liberalen en Democraten

Abréviations dans la numérotation des publications :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Séance plénière</i>
<i>COM :</i>	<i>Réunion de commission</i>
<i>MOT :</i>	<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Plenum</i>
<i>COM :</i>	<i>Commissievergadering</i>
<i>MOT :</i>	<i>Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Il arrive fréquemment que le nom de personnes physiques ou morales ayant subi un préjudice à la suite d'une infraction soit cité dans une enquête pénale sans que ces personnes en aient pleinement conscience.

Nombre d'entre elles décident finalement de ne pas se constituer partie civile ou de ne pas revendiquer le statut de personne lésée, souvent par crainte du coût d'une procédure judiciaire ou en raison de l'étendue relativement limitée du dommage. Par ailleurs, les personnes lésées ignorent en général l'identité des autres victimes. Elles ne peuvent donc pas organiser une défense commune. On constate dès lors que, dans beaucoup de procédures, seule une partie des victimes se fait entendre.

La loi Franchimont a créé en 1998 le «statut» de *personne lésée* dans le but de permettre aux personnes qui ne s'étaient pas encore constituées partie civile ou ne souhaitaient pas le faire, d'obtenir des informations relatives au déroulement de l'enquête pénale. Avant cette loi, les victimes qui souhaitaient être informées du déroulement de la procédure pénale devaient se constituer partie civile.

La personne lésée doit toutefois toujours se présenter comme telle auprès du secrétariat du parquet¹, soit en personne, soit en présence ou par l'entremise d'un avocat mandaté. Pour faire valoir effectivement ses revendications, il ou elle doit toujours déposer un acte de constitution de partie civile, procéder à une citation directe ou engager une action au civil.

Pour rendre justice à toute victime et se forger une image la plus juste possible du dommage occasionné, nous souhaitons que toutes les personnes préjudiciées puissent être impliquées le plus tôt possible dans la procédure pénale. À l'instar des inculpés ou prévenus qui, dans nombre de cas, se voient attribuer un avocat *pro deo*, nous souhaitons que les victimes soient également représentées par un avocat ou, du moins, qu'elles aient la possibilité de se faire représenter.

¹ Art. 5 du Titre préliminaire du Code de procédure pénale

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Het komt geregeld voor dat de naam van natuurlijke personen of rechtspersonen die schade hebben opgelopen als gevolg van een misdrijf, opduikt in een strafonderzoek zonder dat deze personen zich daarvan voldoende bewust zijn.

Velen onder hen stellen zich uiteindelijk geen burgerlijke partij of vragen geen erkenning als benadeelde partij, vaak omdat zij bevreesd zijn voor de kosten van een gerechtelijke procedure of omdat de schade relatief beperkt is. De benadeelden zijn meestal ook niet op de hoogte van de identiteit van andere benadeelden zodat zij zich gezamenlijk zouden laten verdedigen. Dit heeft voor gevolg dat in veel procedures slechts een fractie van de slachtoffers van zich laat horen.

De wet-Franchimont heeft in 1998 het «statuut» van *benadeelde persoon* ingevoerd. De bedoeling was om personen die zich nog geen burgerlijke partij hadden gesteld of die dat niet wensten, toch informatie over het verloop van het strafrechtelijk onderzoek te verstrekken. Voorheen verschaftte enkel de burgerlijke partijstelling de mogelijkheid om op de hoogte te worden gehouden van het verloop van de strafrechtsprocedure.

De benadeelde moet zich evenwel nog altijd als zodanig presenteren bij het secretariaat van het parket¹, hetzij in eigen persoon, hetzij in aanwezigheid van of middels een gemandateerd advocaat. Om zijn aanspraken daadwerkelijk te laten gelden, moet hij of zij nog steeds een acte van burgerlijke partijstelling indienen, overgaan tot rechtstreekse dagvaarding of een burgerlijk geding inleiden.

Om recht te doen aan ieder slachtoffer en om een zo juist mogelijk beeld te verkrijgen van de aangerichte schade, wensen wij dat alle schadelijders zo vroeg mogelijk zouden betrokken worden bij de strafprocedure. Net zoals verdachten of beklaagden in tal van gevallen een *pro Deo*advocaat krijgen toegewezen, willen wij dat ook de slachtoffers vertegenwoordigd zouden worden door een advocaat of minstens de kans krijgen zich te laten vertegenwoordigen.

¹ Art. 5 VTSv.

Concrètement, nous proposons que les magistrats du parquet et les juges d'instruction, lorsqu'ils constatent dans des dossiers en cours que certaines personnes ou des personnes morales ont subi des dommages corporels, matériels ou moraux réels, demandent automatiquement au bâtonnier de désigner un avocat, sauf si ces victimes disposent déjà d'un conseil.

Le bâtonnier ou le barreau doivent, à bref délai, désigner un avocat qui contacte les victimes et leur annonce qu'il les représentera, si tel est leur souhait. Ce n'est que lorsque ces victimes le mandatent explicitement qu'il pourra ester en justice. Dans le cadre de l'information, cette intervention de l'avocat est limitée aux dossiers dans lesquels il y a un auteur présumé.

Pour éviter que les victimes n'abandonnent en cours de procédure ou ne soient confrontées à des frais relativement élevés (pour des faits dont elles ne sont, en principe, pas responsables), nous estimons que ces avocats devraient intervenir à titre gracieux et être intégralement indemnisés par le système classique du *pro deo*. Une taxation pourrait avoir lieu en cas de récupération de dommages-intérêts considérables. L'avocat désigné devra évidemment toujours vérifier si ces frais peuvent être couverts par une assurance assistance juridique.

Les barreaux sont tenus d'élaborer des modalités d'exécution concrètes en la matière. Étant donné que l'instauration de ce régime demande une préparation de la part des barreaux et exigera des effectifs supplémentaires au sein des parquets, la loi proposée n'entrerait en vigueur qu'un an après sa publication au *Moniteur belge*.

Concreet stellen wij voor dat de parketmagistraten en onderzoeksrechters die in lopende dossiers vaststellen dat bepaalde mensen of rechtspersonen reële lichamelijke, materiële, of morele schade hebben geleden, automatisch aan de stafhouder vragen om een advocaat in te schakelen, tenzij deze slachtoffers reeds over een advocaat beschikken.

De stafhouder of de balie dienen op korte termijn een advocaat aan te stellen die de slachtoffers contacteert en hen meedeelt dat hij, indien gewenst, als advocaat tussenkomt. Pas wanneer deze slachtoffers de advocaat uitdrukkelijk mandateren, kan hij in rechte optreden. In opsporingsonderzoeken wordt deze tussenkomst van een advocaat beperkt tot die dossiers waar er een vermoedelijke dader is.

Om te vermijden dat de slachtoffers zouden afhaken of geconfronteerd zouden worden met relatief grote kosten (voor feiten waaraan zij in beginsel geen schuld hebben), zijn wij van oordeel dat deze advocaten kosteloos zouden moeten optreden en integraal vergoed zouden moeten worden via het klassieke *pro Deo*systeem. Bij de recuperatie van aanzienlijke schadevergoedingen zou een taxatie kunnen plaatsvinden. Uiteraard dient de aangestelde advocaat steeds na te gaan of zijn kosten kunnen gedekt worden door een rechtsbijstandsverzekering.

De balies dienen terzake concrete uitvoeringsregels uit te werken. Omdat de invoering van deze regeling voorbereiding vergt binnen de balies en extra personeel zal vereisen bij de parketten, laten we de wet pas één jaar na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* in werking treden.

Bart LAEREMANS (Vlaams Belang)
Bert SCHOOFS (Vlaams Belang)
Filip DE MAN (Vlaams Belang)

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Un article 28*novies*, libellé comme suit, est inséré dans le Code d'instruction criminelle:

«Art. 28*novies*. — Dès qu'il constate, au cours d'une information dans le cadre de laquelle l'auteur présumé est connu, que l'infraction ou les infractions sur laquelle ou sur lesquelles porte l'information, a ou ont causé de réels dommages physiques, matériels ou moraux à certaines personnes physiques ou morales citées dans le dossier et identifiables qui n'ont pas encore désigné d'avocat, le procureur du Roi notifie ce fait au bâtonnier du barreau de l'arrondissement judiciaire où l'instruction est en cours.

Dans les sept jours suivant la réception de cette notification, le bâtonnier désigne un avocat de son barreau qui représentera d'office, après avoir été mandaté à cette fin, la ou les victimes de l'infraction ou des infractions dans la suite de la procédure.»

Art. 3

Un article 62*quater*, libellé comme suit, est inséré dans le même Code:

«Art. 62*quater*. — Dès qu'il constate, au cours de l'instruction, que l'infraction ou les infractions sur laquelle ou sur lesquelles porte l'instruction, a ou ont causé de réels dommages physiques, matériels ou moraux à certaines personnes physiques ou morales citées dans le dossier et identifiables qui n'ont pas encore désigné d'avocat, le juge d'instruction notifie ce fait au bâtonnier du barreau de l'arrondissement judiciaire où l'instruction est en cours.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Dit voorstel regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 28*novies* ingevoegd luidend:

«Art. 28*novies*. — Van zodra de procureur des Konings in de loop van een opsporingsonderzoek waarbij de vermoedelijke dader gekend is, vaststelt dat het misdrijf of de misdrijven waaromtrent het onderzoek loopt, reële lichamelijke, materiële of morele schade heeft berokkend aan welbepaalde in het dossier vernoemde en identificeerbare natuurlijke personen of rechtspersonen die nog geen advocaat hebben aangesteld, maakt hij van dit feit melding aan de stafhouder van de balie van het gerechtelijk arrondissement waar het gerechtelijk onderzoek lopende is.

Binnen zeven dagen na ontvangst van deze kennisgeving, wijst de stafhouder een advocaat van zijn balie aan die ambtshalve het slachtoffer of de slachtoffers van het misdrijf of de misdrijven, na hiertoe gemandateerd te zijn, zal vertegenwoordigen in het verdere verloop van de procedure.»

Art. 3

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 62*quater* ingevoegd luidend:

«Art. 62*quater*. — Van zodra de onderzoeksrechter in de loop van het gerechtelijk onderzoek vaststelt dat het misdrijf of de misdrijven waaromtrent het onderzoek loopt, reële lichamelijke, materiële of morele schade heeft berokkend aan welbepaalde in het dossier vernoemde en identificeerbare natuurlijke personen of rechtspersonen die nog geen advocaat hebben aangesteld, maakt hij van dit feit melding aan de stafhouder van de balie van het gerechtelijk arrondissement waar het gerechtelijk onderzoek lopende is.

Dans les sept jours suivant la réception de cette notification, le bâtonnier désigne un avocat de son barreau qui représentera d'office, après avoir été mandaté à cette fin, la ou les victimes de l'infraction ou des infractions dans la suite de la procédure.».

Art. 4

La présente loi entre en vigueur un an après le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

4 octobre 2005

Binnen zeven dagen na ontvangst van deze kennisgeving, wijst de stafhouder een advocaat van zijn balie aan die ambtshalve het slachtoffer of de slachtoffers van het misdrijf of de misdrijven, na hiertoe gemandateerd te zijn, zal vertegenwoordigen in het verdere verloop van de procedure.».

Art. 4

Deze wet treedt in werking één jaar na de dag waarop hij bekendgemaakt wordt in het *Belgisch Staatsblad*.

4 oktober 2005

Bart LAEREMANS (Vlaams Belang)
Bert SCHOOFS (Vlaams Belang)
Filip DE MAN (Vlaams Belang)